

Европейски съд по правата на човека

Киенаст срещу Австрия (Kienast v. Austria)

жалба № 23379/94

Решение от 23 януари 2003 г. на I отделение на Съда, станало окончателно на 23 април 2003 г.

(резюме)*

Чл. 6, т. 1: понятието “спор” относно граждански права и задължения; **чл. 1 от Протокол № 1:** право на мирно ползване на собствеността; **чл. 13:** право на ефективно вътрешноправно средство за защита.

Понятието “спор” (“contestation”) по смисъла на чл. 6, т. 1 от Конвенцията не бива да се тълкува прекалено формално-технически, но все пак спорът трябва да е действителен и от сериозен характер. Също както Конвенцията гарантира права, които не са теоретични или илюзорни, а практически и ефективни, така и жалбоподателят трябва да докаже, че спорът, по отношение на който се позовава на чл. 6, т. 1, е бил свързан с такъв въпрос, че изходът на производството действително го е засягал, т.е. че оспорваното производство е касало нещо значимо за него.

Не е налице нарушение на правото на собственост, когато при обединяване на парцели жалбоподателят е останал собственик на земята, а ограниченията във възможностите му за разпореждане произтичат не толкова от наложените административни мерки, колкото от собствените му действия в миналото.

Ефективно вътрешноправно средство за защита се изисква само по отношение на оплаквания, които са “защитими” по смисъла на Конвенцията. Критериите за “защитимост” на претенцията не могат да бъдат разбирани по различен начин от критериите, прилагани при обявяване на една жалба за “явно необоснована”, но фактът, че съответното материалноправно оплакване е било обявено за допустимо, сам по себе си не означава непременно, че твърдението е защитимо от гледна точка на чл. 13. Дали това е така, следва да се прецени в светлината на конкретните факти и естеството на повдигнатите правни въпроси.

Фактите по делото

Жалбоподателят бил собственик на имот, вписан в поземления регистър на Лойперсдорф. До 1992 г. имотът се състоял от парцел № 772/1, обозначен като градина, и разположения вътре в него парцел № 66/2, предназначен за застрояване. Границите на тези парцели били отразени в поземления данъчен регистър.

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

През 1992 г., в рамките на производството по изготвянето на нов регистър на поземлените имоти, двата парцела били обединени, за което жалбоподателят не бил дал съгласието си и което оспорвал безрезултатно както по административен, така и по съдебен ред. Поддържал, наред с другото, че обединяването ограничава възможностите му да се разпорежда с двата парцела поотделно и го възпрепятства да прехвърли единия на сина си, както се бил ангажирал.

Процедурите по изработването на новия регистър протичали по реда на Закона за поземлените измервания от 1968 г. Съгласно този закон регистърът имал за цел да обозначи със задължителна сила границите на земята и нейното предназначение, а също и да осигури ясно изобразяване на парцелите на картата. Той щял да замести поземления данъчен регистър, който продължавал да действа до неговото изработване. Регистърът се изготвял от земемерната служба и настъпилите промени се вписвали в поземления регистър, който съдържал и данни за собствеността.

По отношение на парцелите, записани в поземления данъчен регистър, земемерната служба трябвало да проведе проучване относно техните размери и начин на ползване и ако установяла, че са налице определените в закона условия, можело да се пристъпи към обединяването им и без съгласието на собственика.

Такова проучване било проведено и във връзка с обединяването на парцелите на жалбоподателя. То показало, че парцел № 66/2 е разположен в средата на парцел № 772/1 и е незастроен. За сметка на това в парцел № 772/1 били построени две сгради, едната от които на практика стъпвала частично в парцел № 66/2. При това положение земемерната служба преценила, че са налице всички изисквания на закона за обединяването на двата парцела и пристъпила служебно към процедура по вписване на промяната. Тази позиция на земемерната служба била потвърдена и в развилите се впоследствие съдебни и административни производства.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Предварителни възражения на правителството

29-30. Правителството отбелязва, че жалбоподателят не е инициирал производство за разделянето на парцелите и следователно не е изчерпал всички вътрешноправни средства за защита. Освен това, тъй като обединяването на двата парцела не било засегнало правата му на собственик и не го било лишило от възможността да ползва земята си, той нямал основание да твърди, че е жертва на нарушение на Конвенцията.

Жалбоподателят възражава. Според него посоченото от правителството производство не би могло да се разглежда като ефективно средство за защита. Той поддържа още, че е жертва на нарушение на Конвенцията, тъй като след обединяването на парцелите вече не бил в състояние да се разпорежда с тях поотделно, въпреки че оставал собственик на земята и можел да я ползва по същия начин, както и преди.

31-32. Съдът припомня постановеното от Комисията в решението ѝ по допустимостта на жалбата, а именно че въпросите дали жалбоподателят е следвало да поиска разделянето на парцелите с цел да изчерпи вътрешните средства за защита и дали би могъл да твърди, че е жертва на нарушение на Конвенцията, са толкова тясно свързани със съществуването на жалбата, че тя не би

могла да се обяви за недопустима на тази основа. Според Съда тези въпроси трябва да бъдат обсъдени едновременно с преценката по същество на жалбата.

II. Твърдяното нарушение на чл. 6 от Конвенцията

33-36. Жалбоподателят твърди, че правото му на независим и безпристрастен съд по чл. 6, т. 1 от Конвенцията е било нарушено. Според правителството разпоредбата не е приложима в случая, защото процедурите по обединяването на двата парцела са били административни мерки и не са били засегнати граждански права или задължения на жалбоподателя.

Правителството подчертава, че при изработването на новия регистър за границите е било проведено проучване, което е установило, че бившата зона за застрояване в парцел № 66/2 вече не съществува на практика. В близост до нея обаче, в парцел № 772/1, били построени две сгради. Чрез обединяването на парцелите и установяването на нови зони за застрояване, които имали актуални форма и разположение, било постигнато съответствие между изобразеното на картата и ситуацията в действителност. Във всеки случай обаче, изискванията на чл. 6 били удовлетворени – жалбоподателят имал достъп до съд.

Жалбоподателят възразява, че чл. 6 е приложим в настоящия случай, тъй като обединяването на парцелите засягало правото му на собственост в значителна степен. Изискванията на разпоредбата не били удовлетворени, поради ограничения обхват на упражнения съдебен контрол.

“38. Приложимостта на чл. 6 зависи от това дали е налице спор относно (гражданско) “право и/или задължение”, за което може да се каже на най-малкото защитимо основание, че е признато от вътрешното право на държавата, и ако това е така, “правото” трябва да бъде от граждански характер по смисъла на чл. 6, т. 1 (виж решението по делото *Орлеманс с/у Холандия*¹ от 27 ноември 1991 г., А.219, стр. 20-21, §§ 45-49). Чл. 6, т. 1 е приложим само за “право”, което е “гражданско” по характер (виж решението по делото *Бентъм с/у Холандия*² от 23 октомври 1985 г., А.97, стр. 14, § 32). “Спорът” трябва да е действителен и сериозен, той може да се отнася не само до съществуването на правото, но и до неговия обхват или начин на упражняване. Изходът на производството трябва да е пряко решаващ за въпросното право, слабата връзка или далечните последствия не са достатъчни за да се приложи чл. 6, т. 1 (решенията по делата *Алан Якобсон с/у Швеция*³ от 25 октомври 1989 г., А.163, стр. 19, §§ 66-67; *Масон и Ван Зон с/у Холандия*⁴ от 28 септември 1995 г., А.327-А, стр. 17, § 44; *Балмер-Скафрот и др. с/у Швейцария*⁵ от 26 август 1997 г., *Reports* 1997-IV, стр. 1357, § 32; *Ле Калвез с/у Франция*⁶ от 29 юли 1998 г., *Reports* 1998-V, стр. 1899, § 56; *Менито с/у Италия*⁷ от 5 октомври 2000 г., §§ 23-27).

39. Понятието “спор” (“contestation”) не бива да се тълкува прекалено формално-технически, но все пак спорът трябва да е действителен и от сериозен характер. Също както Конвенцията гарантира права, които не са теоретични или илюзорни, а практически и ефективни, така и жалбоподателят трябва да докаже,

¹ *Oerlemans v. the Netherlands*

² *Bentham v. the Netherlands*

³ *Allan Jacobson v. Sweden*

⁴ *Masson and Van Zon v. the Netherlands*

⁵ *Balmer-Schafroth and Others v. Switzerland*

⁶ *Le Calvez v. France*

⁷ *Mennitto v. Italy*

че спорът, по отношение на който се позовава на чл. 6, т. 1 от Конвенцията, е бил свързан с такъв въпрос, че изходът на производството действително го е засягал (виж цитираните по-горе решения *Бентъм с/у Холандия* и *Орлеманс с/у Холандия*). С други думи той трябва да докаже, че оспорваното производство е касаело нещо значимо за него.”

40. В настоящия случай два парцела земя, принадлежащи на жалбоподателя, са били обединени при изработването на нов регистър на границите на поземлените имоти. Този нов регистър е документирал границите и начина на ползване на парцелите според действителната ситуация.

41-42. Съдът се присъединява към общата за двете страни позиция, че тази мярка не е лишила жалбоподателя от правото му на собственост върху земята. Той констатира също липсата на спор между страните относно обстоятелството, че обединяването на парцелите не е засегнало начина на ползване, предвиден за тях съгласно действащото законодателство.

Жалбоподателят твърди, че е налице фактическо въздействие, довело до невъзможност той да разполага с двата парцела поотделно и съответно да прехвърли правото на собственост върху парцел № 66/2 на своя син, както му е обещал. Съдът припомня установената от земемерната служба фактическа обстановка, а именно, че парцел № 66/2 е в средата на парцел № 772/1, като на практика е изцяло заобиколен от последния, и че едната от двете съществуващи сгради е разположена върху двата парцела. При това положение, по-нататъшното самостоятелно ползване на парцелите изглежда нереално и, въпреки че страните не отхвърлят теоретически разделянето им в бъдеще, Върховният съд е изразил съмнение в тази възможност от гледна точка на техните размери.

43-44. Предвид горепосочените обстоятелства Съдът счита, че спорът между жалбоподателя и земемерната служба не е бил действителен и от сериозен характер, тъй като не е засягал нито съществуването на гражданско право – правното положение на жалбоподателя като собственик никога не е било поставяно под въпрос, нито обсега на правото и начина на неговото упражняване.

Съответно не е налице нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията⁸.

III. Твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1

45-47. Жалбоподателят се оплаква, че обединяването на парцелите е нарушило правото му на собственост. Правителството е на противоположна позиция.

“48. Съдът припомня, че чл. 1 от Протокол № 1 се състои от три отделни правила. Първото правило, формулирано в първото изречение на първата алинея, изразява принципа на мирно ползване на собствеността. Второто правило, съдържащо се във второто изречение на същата алинея, установява забрана за лишаване от собственост, освен при определени условия. Третото правило, формулирано във втората алинея, признава правото на договарящите държави да осъществяват контрол върху ползването на собствеността в съответствие с общия интерес. Трите правила, макар и отделни, са свързани помежду си – второто и третото правило представляват частни случаи на намеса в правото на мирно ползване на собствеността и по тази причина следва да се преценяват в светлината на общия принцип, провъзгласен в първото правило (виж цитираното

⁸ Решението е единодушно.

по-горе решение *Алан Якобсон*, § 53, и *Джокела с/у Финландия*⁹ от 21 май 2002 г., § 44).”

49. Имайки предвид констатацията си по чл. 6, т. 1 от Конвенцията, Съдът счита, че обединяването на двата парцела не е довело до лишаване от собственост по смисъла на второто изречение от първата алинея на чл. 1, нито представлява контрол върху ползването на собствеността, за да бъде приложима втората алинея, нито пък накърнява правата, гарантирани в първото изречение на първата алинея на чл. 1.

50-51. Жалбоподателят е останал собственик на земята и е можел да я ползва за същите цели, както и преди. Освен това, Съдът вече прие, че невъзможността той да се разпорежда с двата парцела поотделно се дължи не толкова на решението на земемерната служба, колкото на начина, по който те са били използвани в миналото.

Следователно правото на жалбоподателя по чл. 1 от Протокол № 1 не е накърнено.¹⁰

IV. Твърдяното нарушение на чл. 13 от Конвенцията

52-53. На последно място жалбоподателят се оплаква, че не е разполагал с ефективно средство за защита, за да оспори обединяването на парцелите.

“54. Съдът с последователност е тълкувал чл. 13 от Конвенцията като изискващ ефективно вътрешноправно средство за защита само по отношение на оплаквания, които са “защитими” по смисъла на Конвенцията (виж например решението по делото *Бойл и Райс с/у Обединеното кралство*¹¹ от 27 април 1988 г., А.131, § 54). Освен това Съдът счита, че критериите за “защитимост” на претенцията не могат да бъдат разбирани по различен начин от критериите, прилагани при обявяване на една жалба за “явно необоснована”, като по този начин е отрекъл тълкуването на Комисията, че може да има твърдения, които са “защитими” независимо от факта, че съответстващото оплакване по същество е било обявено за “явно необосновано” (виж решението по делото *Пауъл и Райнер с/у Обединеното кралство*¹² от 21 февруари 1990 г., А.172, § 33). Обаче фактът, че съответното материалноправно оплакване е било обявено за допустимо, сам по себе си не означава непременно, че твърдението по чл. 13 е защитимо. Дали това е така, следва да се прецени в светлината на конкретните факти и естеството на повдигнатите правни въпроси.”

55. В настоящия случай Съдът е на мнение, че трябва да бъде взет предвид характерът на самостоятелното оплакване. Той отбелязва, че е приел неприложимост на чл. 6 от Конвенцията поради липса на действителен и сериозен спор и е отчел това при произнасянето си по чл. 1 от Протокол № 1.

При това положение Съдът намира, че жалбоподателят не е имал защитимо твърдение за нарушение на Конвенцията. Следователно не е налице и нарушение на чл. 13¹³.

⁹ *Jokela v. Finland*.

¹⁰ Решението е единодушно.

¹¹ *Boyle and Rice v. the United Kingdom*

¹² *Powell and Rayner v. United Kingdom*

¹³ Решението е единодушно.